

Diskriminazioaren ahotsak

Bizkaiko arrazakeriaren egoerari buruzko txostena
Bizkaiko SOS Arrazakeriak 2022an bildutako datuak.

"Diskriminazioaren ahotsak-Las voces de la discriminación" txostena Eusko Jaurlaritzako Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzaren dirulaguntza baten bidez egin da.

EUSKO JAURLARITZA **GOBIERNO VASCO**

BERDINTASUN, JUSTIZIA
ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA

DEPARTAMENTO DE IGUALDAD,
JUSTICIA Y POLÍTICAS SOCIALES

Argitalpen-data: Mayo 2023

Tokia: Bilbo, Bizkaia

Egilea: Asamblea de SOS Racismo - Bizkaiko SOS Arrazakeria

Arreta eta salaketa bulegoa (OID): Karen Brunel

Maketazioa eta diseinua: Christina Schwertschlag & Zorian Ofarrill

Edukia

Sarrera	3
Bizkaiko SOS Arrazakeriaren batzarra	5
Hezkuntza eta Arrazakeria	7
2022ko manifestazioa. Ez da kasu isolatu bat, arrazakeria instituzionalizatua da.	9
Arrazismoaren aurkako alerta. Zifrak 2022	13
Narratibak. Zer da arrazakeria Bizkaiko parte-hartzaileentzat?	21
Etxeko langileentzako eta egoera irregularrean dauden zainketetarako gida laburra	27
Iritzi-artikulua. DiAngelo eta hauskortasun zuria	29
Ondorioak eta agurra	33
Autokudeaketa sustatuz	37

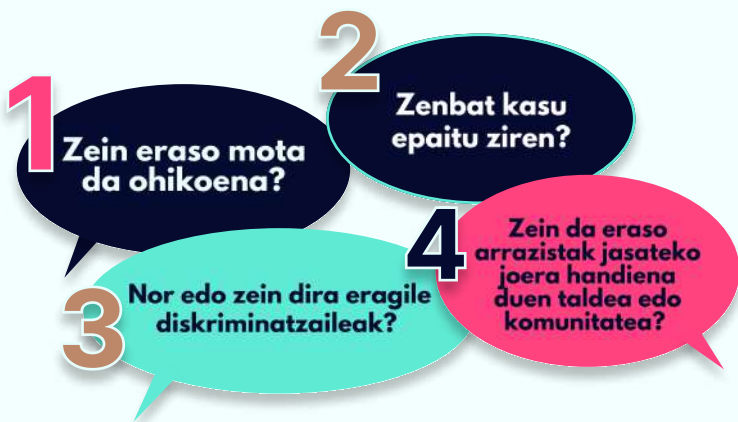
Sarrera

Bizkaiko SOS Arrazakeriaren Informazio eta Salaketa Bulegoak (OID) txosten bat argitaratzen du urtero, Bizkaiko lurralde historikoan izandako eraso eta tratu arrazisten salaketei buruzko datuak biltzeko. Testu honek 2022an OIDn jaso ditugun kasu guztiak dokumentatzen ditu.

Txosten honen bidez, gure erakundeak arrazializatutako, migratutako eta ijitoek lurraldean bizi dituzten egoera eta tratu diskriminatzaileei buruzko bozgorailu bat eskaintzen du. Testu hau, aurreko guztiak bezala, Bizkaiko SOS Arrazakeriaren batzarrean parte hartzen duten boluntario-ekintzaileen laguntzarekin egiten da. Ez da dokumentu zientifikoa, ezta teorikoa ere, baina Bizkaiko eta, bereziki, Bilboko arrazakeria-egoeraren errealitateari buruzko begirada eskaintzen du.

Pertsona bat gure bulegora eraso arrazistaren intzidentzia bat jartzera etortzen den bakoitzean, salaketa judizial eta/edo sozialeko prozesuan laguntzeaz gain, datu-bilketa bat egiten dugu, non jatorri etnikoa, kulturala, arraza-markagailua, adina, generoa, udalekutasuna eta abar azaltzen diren. Ondoren, informazio horrek aukera ematen digu honako galdera hauei erantzuten dien analisi bat egiteko:

Iritziak inoiz baino doakoagoak direla dirudien une historiko honetan, aitortzen dugu zein garrantzitsua den datu kuantitatibo propioak sortzea, gure erreklamazioei izaera kolektiboa, objektiboa eta urgentziazkoa emateko. Zenbaki horiek utzi zizkigun 2022. urteak, eta arrazakeria instituzionalak lortu zuen lehenengo tokia. Gainera, hurrengo orrialdeetan aurkituko duzu Bizkaiko SOS Arrazakeria zer den eta gure lanari buruzko informazioa. Gai zehatzei buruz dugun iritzia partekatzen dugu, hala nola arrazakeriaren aurkako hezkuntza euskal eskoletako hezkuntza-moduluetan integratzearen garrantzia eta hauskortasun zuriaren berrikuspena.

Bizkaiko SOS

Arrazakeriaren Batzarra

Bizkaiko SOS Arrazakeria elkarte bat da, biltzarkide mistoa duen mugimendu sozialaren espiritua duena, eta Bizkaiko lurraldean arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka jarduten duena 1992tik. Estatu espainiarreko SOS ARRAZAKERIAREN Elkartearen Federazioa osatzen duten 8 erakundeetako kide gara.

Bizkaiko SOS Arrazakeriako aktibista izan nahi baduzu, gure batzarrekin bat egin dezakezu. Dei iezaguzu edo jar zaitez gurekin harremanetan gure sare sozialen edo posta elektronikoaren bidez!

Lapurdi Hiribidea, 7, Bilbao, Bizkaia, 48012

bizkaia@sosracismo.eu

944 790 310

688 629 996

Elkarte gisa, hauek dira gure helburuak:

Xenofobiaren eta **arrazakeriaren** aurka **borrokatzea**, gizartea eraldatzeko eta aldatzeko.

Gure gizartean **arrazakeria** legitimatzen eta **justifikatzen** duten **praktikak**, **jarrerak** eta **ekintzak salatzea**.

Justiziaren eta gizarte- eta arraza-berdintasunaren prozesuetan eragina duten **giza eskubideen sustapena**, **babesa** eta **defentsa bultzatzea**.

Eskubide-berdintasuna, **genero-berdintasuna**, **duintasuna** eta **justizia soziala** defendatu, ikusarazi eta sustatzea.

Arraza- eta genero-berdintasun erreala lortzen laguntzen duten arrazaren aurkako proposamenekin **politika publikoetan eragitea**.

Arrazismoaren aurkako erakundeekin, kolektiboekin, komunitateekin eta pertsonekin **tokiko**, **estatuko** eta **munduko sareko** eta elkarteetako **lana** indartzea.

Gizartearen eraldaketan eragitea, **hezkuntzatik**, pedagogiatik eta arrazakeriaren aurkako praxitik abiatuta.

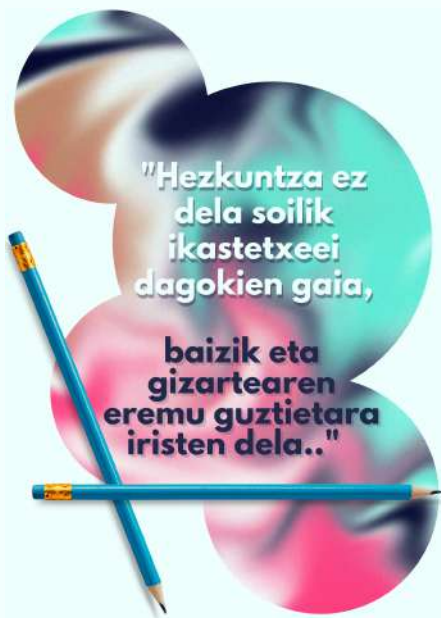
Gizarte justu eta berdintasunezkoa eraldatzen laguntzea eta **sentsibilizatzea**.

Pribilegio zuria (zuritasuna), arrazakeriaren oinarri diren **buloak**, **estereotipoak** eta **aurreiritziak** eta horien politikak **zalantzan jartzea** eta **desmuntatzea**.

Hezkuntza eta Arrazakeria

Hurrengo belaunaldia prestatzen

Bizkaiko biztanleen % 11 atzerritarrak dira. Zenbaki horiekin batera, Euskal Autonomia Erkidegoan (EAE) jaiotako hamar haurretatik hiru guraso atzerritarrak dira. Errealitate horrek erronka berriak dakartza, baina, batez ere, gizarte gisa hartu behar ditugun aukerak, lurraldeko ikastetxeetan arrazializatutako haurren ongizatea, eskubideberdintasuna eta tratuberdintasuna bermatzeko. Ildo horretan, ezinbestekoa da agerian uztea euskal ikastetxe eta institutu publikoetan ez dagoela arrazakeriaren aurkako ikuspegirik curriculumaren barruan, hezkuntza-komunitateek gure gizartearen aniztasuna eta ekonomiaren eta kulturaren aldetik globalizatuta dagoen munduarena aitor ditzaten errazteko.

Alde batetik, hezkuntza-planek hezkuntza-errealitateetara egokitu behar dute, ikasgeletatik ekitatezko agertokiak erreproduzitzeko ideiak eta aukerak gaitzerrendetan sartzeko, arrazaberdintasuneko agertokiak, eta, bestetik, arrazakeriaren aurkako estrategiak sortzeko; gure gizarteetan nagusi den arrazakeriari aurre egiteko tresnak.

Era berean, eta ikuspegi interkultural eta interseksionaletatik abiatuta, eskola-komunitateek desberdintasun sistemikoak aitortu behar dituzte, eta desberdintasun horien ondorioz, migratutako eta arrazializatutako familia askok beren alaben esperientzia akademikoa igarotzeko beste modu batzuk dituzte, ez pertsona arrazializatuak izateagatik, baizik eta arrazakeriak eta xenofobiak zeharkatutako beste errealitate batzuei - historikoak eta sistemikoak - aurre egiteagatik. Familia-testuinguruak aitortzea funtsezkoa da arrazakeriaren aurkako hezkuntza-plan integral batean.

Gure ustez, arrazakeriaren aurkako hezkuntza eta pedagogiak historikoki ahaztutako jakintzak onartzera bideratutako praxi bat izan behar du; hezkuntza-errealitateak kritikoki, emantzipatzaile eta dekolonialki zalantzan jartzea; eta arraza-berdintasuna duen gizarte justu eta interkultural baten aldeko borroka. Hau da, zalantzan jarri behar ditu historikoki gizarte-mekanismo instituzional eta estrukturalen bidez (besteak beste, eskola-erakundeen bidez) nagusi (zuri) gisa arrazializatutako pertsonei bermatu zaizkien pribilegio sinboliko eta materialak, maila teoriko eta praktikoan.

Hala ere, aitortzen dugu hezkuntza ez dela soilik ikastetxeei dagokien gaia, baizik eta gizartearen eremu guztietara iristen dela. Horregatik ulertzen dugu hezkuntza ikuspegi kritiko batetik, arrazakeria ezberdintasunak errepikatzen dituen egitura kolonial eta eurozentrikoaren zati gisa aztertzen duena. Gizarte justuagoa eta berdintasunezkoagoa izateko, beste bizitzeko, izateko eta egoteko modu batzuk onartu behar dira.

Nabarmendu nahi dugu garrantzitsua dela zeregin bateratu bat egitea familia migratu, arrazializatu eta ijitoen elkarrekin, ikastetxeekin eta hainbat gizarte-eragilerekin, arrazakeriaren aurkako politika publikoak eskatzen dituzten bulkadak sortzeko.

2022ko manifestazioa

Ez da kasu isolatua, arrazismo instituzionalizatua da

Urtero legez, Bizkaiko SOS Arrazakeriak, pertsona migratuen, arrazializatuen, ijituen eta jatorrizkoen hainbat talde mistorekin batera, **martxoaren 21eko** manifestazioa antolatu genuen: **Arraza-diskriminazioa ezabatzeko Nazioarteko Eguna**. Urteko egun guztietan arrazakeriaren aurka agertu behar dugun arren, egun honetan ahots bakar batean batzen gara kaleetan arrazakeria eta xenofobia salatzeko, Bizkaian, Euskal Herrian eta Espainiako Estatuan arrazializatuak, migratuak eta ijitoak zapaltzen dituenak.

2022ko manifestazioaren goiburu nagusia "Ez da kasu isolatua, arrazismo instituzionalizatua da", gure komunitateetan gorrotoa, zaurgarritasuna eta desberdintasun soziala iraunarazten duten legeekin migratutako eta arrazializatutako pertsonen bizitza ikusezin bihurtzen duen arrazakeria instituzionala salatzeko. Lege arrazistak, hala nola atzerriartasun-legea, eskubideak urratzen dutenak, ikusezin bihurtzen dutenak eta etxebizitza eta lana eskuratzea oztopatzen dutenak.

Martxoaren 21ean arrazakeria instituzionala -eta isiltasun instituzionala- egunero gure bizitzetan gauzatzen dela **salatu** eta **aitortzen** dugu:

1 Migrazio-politika solidarioerik ezean gauzatzen da. Oraindik ere gertatzen dira beroan itzultzeak, itsasoan milaka pertsona hiltzea eta giza eskubideen urraketak zigorgabetasun osoz mugetan;

2 Politikari arrazista eta xenofoboek diskurtsoetan gauzatzen da, pertsona arrazializatuen eta/edo migratzaileen aurkako gaitzespena legitimatzen dutenak, gizartearen are gorroto eta beldur handiagoa eraginez;

3 Emakume arrazializatuek eta migratuek zaintzaren esparruan jasaten duten **esku-bide eta esplotazio falta**, gizarte matxista baten patriarkatuaren pisuarekin bat egiten duena;

4 Gizarteak onura dakartzkien **lanik eza** eta **lan-prekarietatea** dira, eta horrek ez die uzten arrazializatutako eta migratutako pertsonen erretiro duinak lortzen.

6 Bilboko Udalak hesiak jartzen dituenean gauzatzen da, **harrera duina egin eta etxebizitza-eskubidea sustatu beharrean**; eta, are gehiago dagoeneko eskubiderik gabe dauden pertsonak kaletik ateratzen dituenen; eskubide horiek urratuz eta are gehiago diskriminatuz, bizitzeko lekurik ez dutelako;

7 Osasun-laguntzako eta gizarte-laguntzako zerbitzuetan gauzatzen da, non askotan, tratu desberdina ematen zaien pertsona arrazializatuak, eta, horrez gain, ez dira kontuan hartzen pertsona migratuek aurre egin behar dieten erronka eta oztopo izugarriak, funtsezko zerbitzu bat eskuratzeko orduan: **osasunerako, ongizate fisiko eta emozionalarako eskubidea.**

Antolatzaileak:

Asociación de Mujeres Musulmanas Bidaya, la Asociación de Mujeres Gitanas SIMROMI, el grupo BAYE FALL, Candela Radio, Asociación KALE DOR KAYIKO, Regularización YA Bizkaia, Zehar, Ongi Etorri Errefuxiatuak, Harrera Atxuri, AZET, Lumaltik Herriak eta modu independentean migratutako pertsonak.

8 Etorkinen eta arrazializatuen aurkako poliziaren basakeria kasu ugarietan gauzatzen da; ekintza horiek kriminalitatearen estigma soziala legitimatzen eta elikatzen dute, eta kalte emozional eta fisiko larriak eragiten dituzte. Argi eta garbi esaten dugu: **poliziaren abusuaren zigorgabetasun gehiagorik ez.**

Arrazismoaren aurkako alerta

Arrazakeria eta bere aurpegi ezberdinak / 2022 Zifrak

Jarraian agertzen diren datuak SOS Arrazakeriaren Bizkaiko bulegoan 2022. urtean jasotako salaketak dira.

2022an, Bizkaiko SOS Arrazakeriaren bulegoak **34 etnia- eta arraza-diskriminazio salaketa formal** jaso zituen. 2022an, berriz ere datuek erakusten dute bulegoan jasotako salaketen ehuneko handiena erakunde-mailan gertatu dela. Salaketa guztietatik, **kasuen %35 (12 salaketa) arrazakeria instituzionalari** dagozkio, eta hori da, aurreko urteetan bezala, eragile diskriminatzaile arrazista nagusia.

Jasotako salaketen bigarren ehuneko handiengan, agente arrazistak biktimen bizilagunak izan dira, salaketa guztien %21ekin.

Ondoren, partikularrek eragindako diskriminazio arrazistaren kasuak datoz, % 20rekin.

(Beste erakunde batzuk = %17)

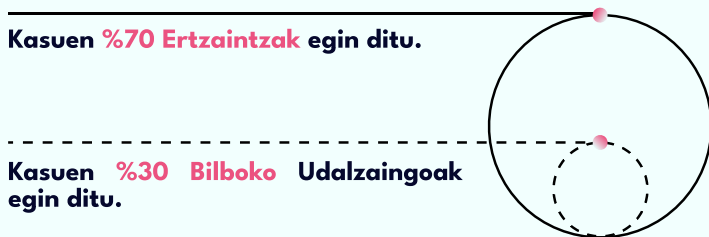
Arrazismoaren aurkako alerta

Poliziaren Arrazakeria

Arrazakeria instituzionaleko kasuen azterketa banakatuan, **kasuen % 83 arrazakeria polizialeko** kasuak dira. Datu horiek kezkarriak dira; izan ere, aurreko urteetan bezala, polizia-indarrek **lehen agente diskriminatzaile arrazista izaten jarraitzen dute.**

Poliziaren arrazakeriarekin lotutako salaketan datua azpimarratu da; izan ere, ehuneko handi bat dago kasu horiei dagokienez, eta modu independentean aztertzea merezi du.

Polizia-praktika arrazistekin lotuta jasotako salaketa guztietatik, nabarmentzekoa da kasuen % 70 Ertzaintzak egin dituela, eta gainerako % 30 Bilboko Udaltzaingoak.

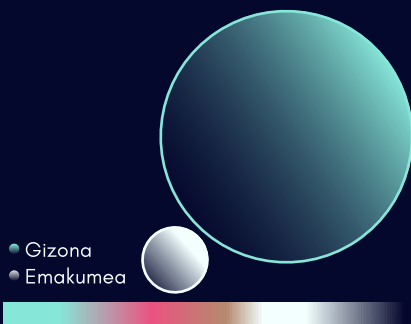
Polizia-agenteeek egindako praktika arrazistak, salaketak egiteko erabiltzen direnak, honako hauei dagozkie: eraso fisikoa, irain arrazista, profil etnikoagatik gelditzea, legez kanpoko praktika*, botere-abusua edo bidegabe egindako isuna.

*Legez kanpoko jardunbidea legezketasun-arauen aurkako prozedurei dagokie, adibidez, irudiak ezabatzeko arrazoirik gabe mugikor bat lapurtzeari. (Poliziaren abusu baten froga izateko soilik lortu ziren irudiak)

Jasotako salaketak generoaren eta sexuaren arabera

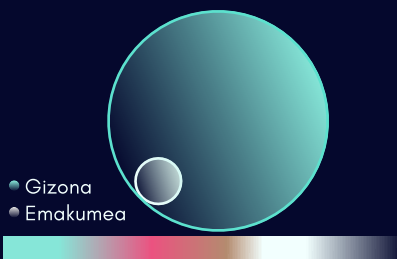
sailkatuta

Genero- eta sexu-kategoriaren arabera aztertutako datuei dagokienez, salaketa-prozesuak aurreratu dituzten pertsona guztietatik, % 21 emakume gisa identifikatu dira eta % 79 gizon gisa.

Arrazakeria polizialaren salaketak, generoaren eta sexuaren arabera sailkatuta

Polizia-arrazakeriaren kasuetan arreta jarrita, baina generoaren aldagaia ere txertatuta, ondoriozta daiteke polizia-arrazakeriaren kontuengatik **salaketa jarri zuten 13 pertsonetatik** % 15,38 emakumeak direla, eta % 69 gizonak.

Arrazismoaren aurkako alerta

2022 Zifrak

Salatzaileen jatorria

2022an jasotako salaketak, salatzaileen jatorriaren edo jatorriaren arabera aztertuta, lehenik eta behin ikusten da **salatzaileen %43 marokoarrak direla.**

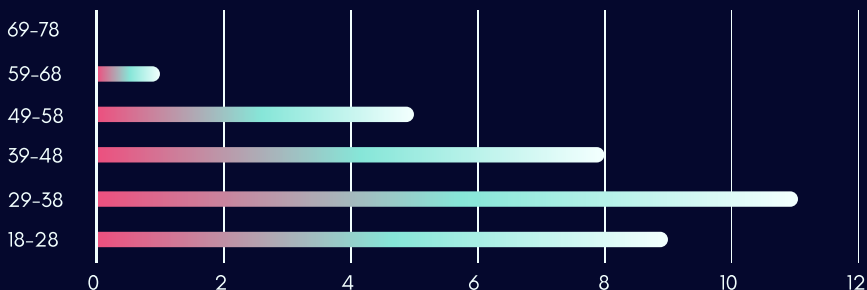
Bigarrenik, Senegaldik etorritako pertsonak, ehuneko berdinetan, Nikaragua, Kamerun, Aljeria eta Kubatik etorritakoak.

- Maroko (%43)
- Senegal (%12)
- Aljeria (%6)
- Kamerun (%6)
- Kuba (%6)
- Nikaragua (%6)
- Bolivia (%3)
- Kolombia (%3)
- Espainia (%3)
- Ginea Bisau (%3)
- Guinea Conacri (%3)
- Honduras (%3)
- Peru (%3)

Salatzaileen adin-tartearen araberrako

kategorizazioa

Bizkaiko SOS Arrazakerian ekintza arrazistak edo xenofoboak salatu dituzten pertsonen adin-tarteak 18 eta 68 urte bitartekoak dira, eta **29 eta 39 urte bitartekoek egin dituzte salaketa gehien**. 18 eta 38 urte bitarteko pertsona helduen atzetik, 2022an 59 urtetik gorako pertsona bakar batek jarri du salaketa.

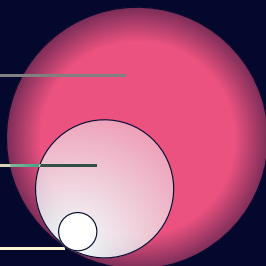
Situación administrativa de las personas denunciantes

2022an Bizkaiko SOS Arrazakeriaren bulegoan salaketa jarri duten 34 pertsonetatik, **portzentaje handiengan administrazio-egoera erregularra** duten (%53), administrazio-egoera irregularra duten (%32) eta espainiar nazionalitatea duten (%15) pertsoneri dagozkien ehunekoak.

Egoera administratibo erregularra
(%53)

Egoera administratibo irregularra
(%32)

Espainiar nazionalitatea
(%15)

Prozedurak

Polizia-arrazakeriaren kasuetan egindako prozedurak

Lehen agerian geratu den bezala, polizia-indarrak dira ekintza arrazista eta xenofobo gehien egiten dituztenak. Bizkaiko SOS Arrazakeriak polizia-praktika arrazistak salatzen dituzten egindako prozedurak besteak beste, honako hauek dira: prentsa-oharrak, kontzentrazioak, manifestazioak, gizartean eragina duten beste ekintza batzuk, erakunde publikoak kontrolatzeko ekintzak, kexa-gutunen bidez Arartekoari, isun edo arau-hauste bidegabeengatik alegazio-errekurtsoak eta lege-salaketa prozesuan aholkularitza eta laguntza ematea ere. Nabarmendu behar da azken prozedura hori dela zailena; izan ere, indarrean dagoen araudiaren arabera, segurtasun-indar eta -kidegoek egiazkotasun-presuntzioa dute, eta, beraz, frogak sendoak behar dira instantzia judizialen aurrean, basakeria-ekintza bat edo praktika polizial arrazista bat frogatzeko (baita frogak daudenean ere, egiazkotasun-presuntzioa gertatzen da).

Hori dela eta, beharrezkoa da legez kanpoko praktika horien lekuko edo biktima garenean dokumentatzea edo erregistratzea (argazkiak, bideoak, grabazioak). Mozal Legeak ez du eragozten polizia-prozedura bat grabatzea. Grabazio bat egitea legezkoa da, baina nabarmendu behar da irudiak edo bideoak ezin direla zabaltu, haien helburu bakarra baita epaile baten aurrean eskubideak urratu izanaren frogak posible gisa aurkeztea.

1 Herritarren Segurtasuna Babesteko martxoaren 30eko 4/2015 Lege Organikoa oinarritzen da. Lege horrek poliziaren botereak handitu zituen, eta neurriz kanpo mugatu zuen Konstituzioan aitortutako oinarritzko eskubide batzuen erabilera. Arau horrek, hainbat murrizketa ezarri zitu ezen ordutik aurrera isunarekin zigortu daitezkeen jokabide horiek.

Iturria: [¿Qué es la ley mordaza, por qué es un peligro y qué significa derogarla?](#)

Joaquín Urías 14/02/2022, Webgunea: Contexto y Razón

Zer esan nahi du Bizkaiko SOS Arrazakerian eraso arrazista edo xenofobo bat salatzeak?

Bizkaiko SOS Arrazakerian salaketa bat jartzeak ez du esan nahi salaketa bat jarri behar denik maila judizialean. Pertsona bat arrazismo edo xenofobia ekintza baten biktima edo lekuko izan denean eta SOS Arrazakeriarekin harremanetan jartzen denean, gertatzen ari diren gertakari arrazisten berri ematen ari da Bizkaia. Informazioa ematean, ekintza arrazista edo xenofoboa jasan duen pertsonari laguntza eta babesa emateko prozesu bat egin dezakegu. Laguntza horrek argi eta garbi adostuta eta onartuta izan behar duelarik biktimarengandik. Bizkaiko SOS Arrazakeriatik ere ekintzak egin ditzakegu erakundeak presionatzeko, dagozkien erakundeen aurrean salatzeko eta, batez ere, egiturazko arrazakeria jarduteko modua ikusarazteko.

Kasu bakoitza aztertzen dugu, eta uneoro errespetatzen dugu salatzailearen erabakia, salaketa juridikoa edo publikoa egiteko aukerak kontuan hartuta eta bere eskubideen berri emanez.

Horregatik, ez isiltzera eta egoera horiei aurre egitera animatzen zaitugu. Zure eskubideak erabil ditzakezu, zure jatorria edo Espainiako Estatuan duzun administrazio-egoera edozein dela ere.

Informazio gehiago: <https://sosracismobizkaia.org/eu/denuncia/>

Narratibak **Zer da arrazakeria?**

→ SOS Arrazakeria Federazioaren Urteko

Txosteneko parte-hartzaileen gogoeta pertsonalak

«Nire ustez, **arrazakeria** **egitura kolonialista** bat da, **kolektibo** **jakin** **batekiko** segregazioa sortzeko helburuarekin datorrena. Nik oraindik defendatzen dut arrazakeria, batez ere, **oso bideratuta dagoela pertsona afroengana, pertsona beltzengana**, sistemak sortutako zerbait baita. [...], duela urte asko uste zen pertsona beltzek ez zutela arimarik. Urte asko daramatzagu sufritzen .»

Gizona, Angola

«Arrazakeria **gizarte-eraikuntza bat da** niretzat, erabili izan den tresna bat, historikoki **oso baliagarria** izan dena hainbat pertsona-talderen arteko **botere-dinamikak sortzeko**, eta niretzat **oso lotuta dagoena kolonizazioarekin**, kapitalismoarekin. Eta, gaur egun, gauza horiek iraganeko kontuak direla esan nahi bada ere, **oso hedatuta dago gure gizartean**. Eta iraunarazi egingo dela ez bagara kontzientziazten edo horri buruz zerbait egiten badugu .»

Emakumea, Txinako Herri Errepublikak

لنطرد العنصرية
من أحيائنا

¡FUERA RACISMO
DE NUESTROS
BARRIOS!

«Ijitoa dei nazatela, ezin dudala zerbait egin... ez dagoelako ondo, ezin dudala pisu bat alokatu, ezin dudala lanik egin, pentsa dezatela ijitoek ez dugula lanik egiten eta ez dugula ikasten. Helburua min egitea da.»

Emakumea, Espainia

ARRAZEKERIA
GURE
AUZOETATIK
KANPO!

¡FUERA
RACISMO
DE NUESTROS
BARRIOS!

Narratibak

Zergatik jende askok ez ditu salatzen indarkeria arrazistak eta gorroto delituak?

«[...] gutxiago salatzen den herrialde batetik nator [...] indartsuenaren arrazoia onena dela esaten da. [...] **Eta indartsuena ez bazara, arrazoia baduzu ere, errua botako dizute.** [...] Nik ez nekien asko, Espainiako legea hemen eta hau guztia. Isilik nengoen eta ez nuen hitz egiten. Lagun bati esan nion arte [...] nirekin formakuntza egiten zuela, [...] salatu egin behar nuela. Ezin dut isilik sufritzen jarraitu eta hitz egin behar dut. Eta berak jarri ninduen harremanetan SOS Arrazakeriarekin, ez bainekien ere horrelako elkarteak zegoenik.»

Emakumea, Kamerun

«Nire ustez, etorkinok, azkenean, **lanera gatoz edo bizitzaren edo dena delakoaren bila gatoz, eta epaiketei ez diegu kasurik egiten,** jendeak salaketa jartzeko oso sakonera iritsi behar duelako. Hau da, familiarekin hitz egiten duzu, negar egin dezakezu edo dena delakoa. Baina nik uste dut **salaketa jartzera iristen den jendea oso gauza larriarengatik izan behar duela.**

Nik, nire kasuan, gutunak iristea ez dut nahi.. [...] nire kasuan, nik ez dut inoiz arrazakeria kasu bat salatu, [...] **nik lan egin nahi dut eta atsedeen hartu** nahi dut, ez ditut gauza hauek niretzat nahi. [...] ez dut nahi, badakidalako galdu egingo dudala. [...] **badakit borroka bat dela** [...]. Nik oso gauza garrantzitsuak ditut egiteko. Nire bizitza okupatua da.»

Gizona, Maroko

«Ez dakigu geure burua defendatzen hizkuntza falta zaigulako... **hizkuntza falta bazaizu, gizakien artean arraina zara.** Nire ustez, **dokumentu ofizialak itzultzeko** zortzi edo hamar urteko alaba behar duen pertsona batentzat, zure alaba zurekin salatzeraz arrastatzearen gaiak, berez, min eman dezake eta **zure alaba inplikatu behar izateak mingarria ere izan behar duela.** Nire ustez, pertsonak oztopo linguistiko hori izango ez balute, agian gehiago animatuko lirateke. Ziur nago pertsona batzuek **poliziarengana joan eta salaketa jartzea pentsatu dezaketela,** baina **pentsa dezakete ez dietela kasurik egingo,** nik uste dut batzuek ez dakitela salagarria dela. Delitua bada, agian ez dira salaketa jartzera animatuko .»

Emakumea, Txinako Herri Errepublika

«... zera esaten deneko **belaunaldiak direlako:** "etxeko gauzak etxean geratzen dira" edo **epaitegietara askorik jotzen ez den gizartea da.** Ez da justiziara eta polizia-erantzutza jotzen. Txinako diaspora, nik ezagutzen dudana, gauza horiek gorde egiten dituzte, eta entzun ditudan gorabeherak, oso, oso larria ez bada behintzat. **Oso eraso gogorra bada, orduan bai,** baina gainontzekoa: iruzkinak, ondorio fisikorik ez dakarren erasoren bat. Nik uste dut **isiltzeko eta gordetzeko joera dagoela...** [...]. Baina ez da inoiz pentsatzen salaketa jartzea.»

Emakumea, Txinako Herri Errepublika

Migratutako eta arrazializatutako pertsonen indarkeria arrazistak ez salatzeak arrazoiak askotarikoak dira: agintarien errepresalien beldurra, hizkuntza-oztopoak, salaketa-bideak ez ezagutzea, etab.

Informazio gehiago aurkituko duzu 2022ko Urteko Txostenean: Salaketa eta infrasalaketa diskriminazioaren eremuan, arrazismoa eta gorrotoa ikuspegi biktimozentrikotik

Lana bai, baina eskubideekin: Egoera irregularrean dauden etxe-eta zaintza- langileentzako gida laburra

Liburuxka hau Lilly*, SOS Arrazakeria Bizkaia, Trabajadoras No Domesticadas eta Etxeko Langileen Elkarteak (ATH) elkarrekin egindako lanaren emaitza da.

* Nikaraguako emakume migratzailea.

Sabías que...

~ Tienes los mismos derechos laborales sin importar el país de origen ni estatus legal.

~ Tienes derecho a una jornada laboral de 40 horas a la semana*.

* Podrías tener un horario mayor (hasta 60hrs) pero deben ser pagados.

~ Tienes derecho a descanso de 36 horas seguidas. Preferentemente durante fines de semana.

~ Tienes derecho a 30 días naturales de vacaciones + 14 festivos pagados.

~ Recuerda siempre pedir justificante del salario para mantener constancia del pago y del trabajo realizado.

Recursos útiles

(En Bilbao ~ pidiendo cita previa)

- **Asociación de trabajadoras del hogar**
(Asesoría jurídica e información general)
→ <https://atir-eto.com/en/>
- **Trabajadoras no domesticadas**
→ podomesticadasbilbao@gmail.com
→ trabajadorasnondomesticadasbilbao@hotmail.com
Whatsapp: 689 445 668
→ Ver PDF informativo aquí
- **Justicia Gratuita País Vasco**
<https://www.justicia.eus/automaticwebbooking/>
#proselect/servicogrupo/SO/Parang-es

Si vas a cuidar de otros, no olvides cuidar de ti.

Conoce tus derechos y apróptate de ellos.

Este folleto es el resultado de un trabajo conjunto entre Lilly* y SOS Racismo Bizkaia.

*Nuestro agente ilustrador

Trabajo sí, pero con derechos

Breve guía para personas trabajadoras del hogar y de los cuidados en situación irregular

Lilly nos relata su historia

Lilly llegó a España en el 2018 y empezó a trabajar en una casa a media jornada. Pasados 6 meses le propusieron ser interna en la misma casa con la promesa de hacerle un contrato de trabajo. Dicho contrato le servía para cumplir el tiempo requerido de estar en el Estado español y poder realizar su trámite de arraigo social.

Ella aceptó muy ilusionada, aunque esto le costase jornadas de trabajo excesivas, mayores a las 40 horas semanales, esfuerzos físicos fuera de lo normal y salario desproporcionado.

Al cumplir los 5 años de estar en el país y creyendo siempre en la promesa de su empleador, ella le pidió su contrato de trabajo para así poder iniciar dicho proceso de regularización. Para su sorpresa, todo había sido una mentira ya que su empleador le negó el derecho a un contrato de trabajo, despidiéndola de manera improcedente e injustificada.

Pero la historia no acaba aquí ya que Lilly se llenó de valor y luchó con la mejor arma que podemos tener: **LA INFORMACIÓN**. Con la ayuda de varias organizaciones se informó sobre los mecanismos a seguir para defender sus derechos. Gracias a eso, Lilly hoy es una chica con situación administrativa regular y con muchos metas por cumplir, y si ella lo ha logrado tú también podrás, porque

LA UNIDAD HACE LA FUERZA, NO ESTÁ SOLA.

¡TIENES DERECHOS, HAZLOS VALER!

¿Te ha pasado algo parecido?

(Tienes recursos)

Procedimientos a seguir si eres despedido/a injustamente de tu trabajo. Es importante que **acudas a una asesoría antes** de comenzar cualquier proceso.

(Existen asociaciones que te brindan asesoramiento gratuito en estas cosas, dejamos los datos en el reverso de este documento)

1. Firma -si se te requiere- su último pago, o finiquito, acompañado de la **fecha exacta** del despido. Escribe "no conforma" junto a la firma. Guarda todo la evidencia que puedas.
2. Presenta una reclamación en el Servicio de Conciliación del Gobierno Vasco en un periodo de **20 días hábiles** tras el despido, no se computan los sábados, domingos ni festivos. Si tienes un documento de identidad, llévalo.
3. El Departamento del Trabajo y Empleo citará a ambas partes ante un letrado conciliador. Ese día se intentará llegar a un **acuerdo**.
 - Si se logra una conciliación, se hará un acta y se llevará ante la inspección de trabajo.
 - De no llegar a ningún acuerdo, o si la parte empleadora no se presenta, se procede a reclamar por vía judicial. (Ver paso 4 y 5).
4. Para presentar una demanda ante el juzgado y acudir al juicio, recomendamos buscar el apoyo de una asesoría y de una abogada de oficio. En este juicio, se discutirá ante un juez la relación laboral y las cantidades pendientes.
5. La sentencia del juicio se utilizará para iniciar un proceso de arraigo laboral. Aunque la sentencia no sea favorable en cuanto a las cantidades pendientes, **al se rescance la relación laboral** (termina 6 meses) servirá para iniciar el procedimiento, una vez presentes dicha sentencia ante la inspección del trabajo.

La historia de Lilly es real y ocurre a menudo...

a personas en circunstancias vulnerables, debido a su situación administrativa irregular, ya que la Ley de Extranjería obliga a las personas a permanecer 3 años en el Estado español antes de conseguir un contrato de trabajo.

¡NO HAY CÁRCEL NI EXPULSIÓN DEL PAÍS POR RECLAMAR TUS DERECHOS!

- **Arraigo laboral por circunstancias excepcionales.** Si has permanecido en el Estado español al menos dos años y puedes acreditar una relación laboral de duración no inferior a seis meses. Con la sentencia judicial se pasa al Departamento de Trabajo (esto último forma parte de las últimas modificaciones a este arraigo).
- **Arraigo social.** Si has permanecido en España al menos tres años, con un contrato de trabajo y un informe de arraigo de integración social o vínculos familiares con otros extranjeros residentes.
- **Arraigo familiar.** Si eres hijo/a de madre o padre originariamente españoles o bien sean madre o padre de un menor de nacionalidad española.
- **Arraigo para la formación.** Si has permanecido en el Estado Español al menos dos años, y acreditas el compromiso de realizar una formación.
→ Para más información **pulsa aquí!**

Artikulu honek, izaki zuri gisa dudana posiziotik idazten ari naizen honek, proposatzen du zuriak inplikazio handiagoa hartu behar dutela zurtasuna deseraikitzeke prozesuan, ulertuta zurtasuna dela egiazko pribilegioei eta pribilegio sinbolikoei eusten zaien lekua, eta arrazakeria bermatzen duela gure gizartean.

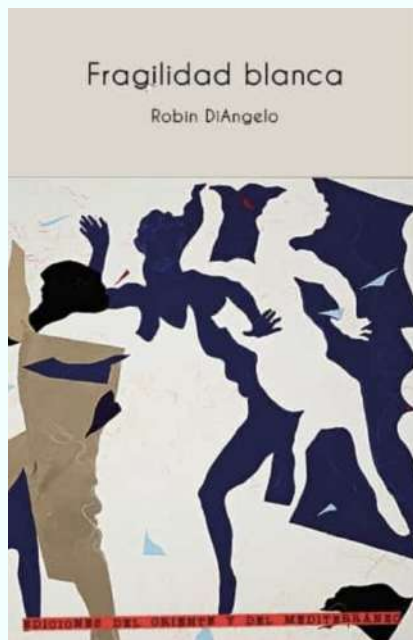
Arrazakeria ez da kontu moral bat, baizik eta egiturazko gertakari bat, zeinak pertsonen eta taldeen duintasuna ukatzen baitie eta gizagabetu egiten baititu, haien ezaugarri fisikoen edo haien jatorri nazional edo kulturalaren arabera. Franz Fanon, Martinikan jaioetako filosofo eta psikiatra beltza, izan zen arrazakeria nola egituratu zen esplikatzen zuten lehenetakoa, kolonizazioaren eraginez arrazak eta haien hierarkia asmatu zirenean. Fanonen arabera, bi eremu daude, eta marra batek bereizten ditu bi eremu horiek. Goiko eremuan —izatearen eremuan— kokatzen dira humanotzat jotzen diren populazio zuriak, eta azpiko eremuan —ez izatearen eremuan— bizi dira ez-humanoren kategorian sartutako herri arrazializatuak.

Ordutik aurrera, kolonialismoa, kapitalismoa eta arrazakeria elkarren artean josi dira oso modu estuan, eta baliabideetara eta aukeretara iristeko banaketa hierarkizatu bat ezarri dute munduko herrientzat, nola eremu pertsonalean hala sozialean, eta instituzionalean eta politikoan; horrek eragin ikaragarriak sortu dizkio munduko populazioaren parte handi bati. Europak ez du inoiz konpondu kolonialismoaren kontua, zeinak bere historia eta ekonomia eratu baititu, gaur egun arte. Espainiako Estatuan eta euskal testuinguruan, batetik, beharrezkoa da gogoan hartzea nola parte hartu genuen mugimendu kolonizatzaileetan eta esklabistetan; bestetik, erantsi behar da ijito herriaren bazterketa eta haren kontrako indarkeria sistemiko historikoa. European, rom herriaren historia arrazakeria eta segregazio historia bat da, afrikarren ondorengoen eta herri indigenen ondorengoen komunitateen historia bezala. «Esklabotzaren edota estatutu azpiratu baten arrasto bat, arraza-kasta sistemaren estilokoa», Vasile Ionescu idazle ijitoak dioskunez.

Jende zuri askok, orain bertan, bere buruari galdetzen dio: «Zer egin nezake?». Robin DiAngelo hezitzaile zuri estatubatuarak Hauskortasun zuria liburuan azaldu du zuriak arrazakeria iraunarazten dutela, ahulegiak direlako gaiari buruz modu ireki eta zintzoan eztabaidatzeko. Esaten du pribilegioei buruz hitz egiten digutenean oso minduta sentitzen garela. Ez dugu ohiturarik besteek gu zuri gisa ikusteko, eta, moduren batera, agerian eta nabarmen gelditzen gara: gure kontzientzia ez-arrazializatuak ahul bihurtzen gaitu eztabaida horietan.

Hauskortasuna hitzak adierazten du zer gutxi behar den gure arrazaren erosotasun eremutik atera gaitzaten. Baina, ondoren, erreakzioa izan ohi da jarrera defentsibo armatu bat, ezinegon egoera, erasokortasuna, eta erresumina. Historiaren pisuarengatik eta botere instituzionalarengatik gertatzen da hori. Lan puska bat dugu egiteko, hauskortasun horren harira gure erresistentzia garatzeko, baina ez dugu halakorik eraikiko baldin eta aurrerantzean ere pentsatzen badugu nahita eraso egin nahi duten pertsonak soilik direla arrazistak.

DiAngelorentzat, arrazakeriari heltzeko hauskortasun emozionala sortzen da zuri gehienak giro segregatueta hazten direlako, beste arraza taldeetatik bereizita, eta, batez ere, arrazakeriak sortzen duen estres esperientziatik babestuta, zeina «perbertsoki» arrunta baita ijito, beltz, magrebtar, indigena eta beste arraza talde baztertueta koentzat.

Pribilegio zuria egunero nabarmentzen da, eta forma anitz hartzen ditu. Adibidez, zuri naizen honetan, inoiz ez zait otu kalean identifikatu nazaketela itxurazko arrazoirik gabe, nire ezaugarriengatik iraindu nazaketela, etxe bat alokatzeko askoz traba gehiago jar diezazkidaketela edo segurtasun zaindari batek jarraituko didala supermerkatu batean sartze hutsagatik. Onartzea zaila suerta liteke, baina barneratua daukagu nagusigo hori. Ikerketa berri batzuk oso argiak dira horri dagokionez: 3 eta 4 urte izan artean, ume guztiek badakite hobia dela zuria izatea. Gainera, pertsona arrazializaturik ez izatea erabiltzen dugu gure eremuaren balioaren neurri gisa. Zer da auzo on bat? Zer da eskola on bat? Neurri handi batean, ume arrazializaturik ez egotea hartzen dugu kontuan eskola on bat zer den zehazteko.

Beste konstante garrantzitsu bat da DiAngelok ona/gaiztoa bikotea esaten dion hori: arrazista zara, edo ez zara. Arrazista bazara, gaiztoa zara; nahita eta kontzienteki zara gaiztoa pertsonekin, arrazaren arabera. Eta arrazista ez bazara, ona eta adimen irekikoa zara. Ezartzen da pertsona ona izateak eta arrazakeriaren konplize izateak elkar baztertzen dutela. Eta hori da jende zuriaren jarrera defentsibo ia guztien sustraia: arrazakeriak, arrazakeria izateko, intentzioa beharrezko duela zehazten duen definizio sinple hori.

Zer egin dezakegu? Lehendabizi, baieztapen hau ezabatu: «Ez naiz arrazista». Horren ondoren, lehen kontua da nork bere buruari galdera egitea eta erantzutea ea nola den posible pertsona heldu bat izatea eta inoiz ez konturatzea ez nindutela hezi arrazakeriaren inguruan; nire bizimoduan, ez dut arrazakeriaz hitz egiten inorekin; ez dut arrazakeriaz hitz egiten pertsona arrazializatuekin; ez dut egiazko traturik ijitoekin edota koloreko pertsonekin; izatez, ez dit axolarik horretaz konturatzek; ez dut errudun sentitu nahi.

Bigarren kontua da galdera hau erantzuteko lanean jartzea: **zer esan nahi du zuri izateak?** Eta konturatzea nola zuri izateak nire bizitzaren alderdi gehienak baldintzatu dituen; nola zuri izateak baldintzatzen duen nola ikusten duzun zeure burua pertsona bakar, berezi, desberdin gisa; pertsona arrazializatuek eta ijitoek idatzitaketik ahal dudan guztia irakurtzea; haiei aditzea. Beste gauza bat ere egin genezake: min txikiagoa egiten saiatu, praktikaren eta hutsen bidez; errespetua eduki, baina arriskurik ez hartzetik aparte ibili. Ikastea eta hutsen bidez handitzea da gakoa.

Bukatzeko, DiAngeloren aipu bat, ingelesetik itzulia:

«Ez dut uste bizitza osoan askatuko naizenik baldintzapen arrazistatik. Egiaz, ez diot neure buruari antirrazista esaten; koloreko pertsonak erabaki dezatela momentu bakoitzean antiarrazista gisa jokatzeko ari naizen».

Elena Bezanillak, Bizkaiko SOS Arrazakeriaren Batzarreko militanteak, idatzia. Berria-n argitaratua. 2022ko abenduaren 23an.

Auto-gogoeta oso garrantzitsua da, baita borrokari ekitea ere!

Hona hemen Bizkaiako eragile eta kolektibo batzuk:

Asociación de Mujeres Musulmanas Bidaya,
Asociación de Mujeres Gitanas Simromi,
Agharas, Amuge, Atxuri Harrera, Baye Fall taldea,
Radio Candela, Kale Dor
Kayiko Elkarte, CNAAE,
Mbolo Moye Doole.

Ondorioak

eta agurra

Pertsona bat salaketa-prozesu bat hastera edo ez hastera eramaten duten arrazoiak askotarikoak dira; agerian utzi dugunez, erabaki hori hizkuntza-oztopoek, alderdi kulturelek eta espektatiba txikiek zeharka dezakete justizia-, ordainketa- eta ez-errepikapen-mekanismoetan. 2022an, salatzaileen ehunekoen artean sexuaren eta generoaren arabera bereizita dagoen aldea (emakumeak eta gizonak) agerian geratzen da emakumeek askoz ere gutxiago salatu zutela. **Hori ez da gertatzen emakumeek arrazakeriatik eta xenofobiagatik eraso gutxiago jasaten dituztelako.** Salaketa ez-formaletatik abiatuta, ikusten da arrazoiak lotuta daudela egiten dituzten lan motarekin (ezkutuko ekonomian, zaintzaren eta etxeko lanaren sektorean) eta **Atzerriartasun Legeak eragiten dien kalteberatasunarekin.** Arraza-markatzaileek zeharkatzeaz gain, generoak zeharkatzen ditu. Pertsona askok erabakitzen dute ez salatzea, errepresalien eta prozesu judizialetan sufritzen den higaduraren beldur direlako. Azken hori jasota dago SOS Arrazakeriaren Federazioak 2022an Espainiako Estatuan arrazakeriaren egoerari buruz egindako txostenean.

Bilboko Informazio eta Salaketa Bulegotik gure gizarte-plataformen bidez gure zerbitzua sustatzea bilatzen dugu, baina aitortzen dugu politika publikorik ezak eta, askotan, erakundeetako langileek jatorriagatiko gorroto-delituei eta arraza-markatzaileei buruz duten ezjakintasunak zaildu egiten dutela kasu horiek aurrera egitea.

2022 Zifrak

Bilboko OIDko salatzailearen profila gizonezkoa da, jatorri afrikarrekoa, gehienak marokoarra, **29 eta 38 urte** artekoa, eta administrazio-egoera erregularrean dago. Marokoko gazteen komunitatea da polizia-abusuen kasu gehien erregistratzen dituen, eta polizia- eta segurtasun-kidegoek gehien bortxatzen duten komunitatea da, bide publikoko miaketan eta profil etnikoko geldialdien bidez. Ez da kasualitatea Immigrazioaren Euskal Behatokiaren Barometroan (Ikuspegi) nazionalitate hori dokumentatzea, komunitate hartzaileak 2022an emandako begikotasun-maila txikienarekin.

Udaltzaingoa eta Ertzaintza dira salatzaileek jakinarazitako agente diskriminatzaile nagusiak. Bereziki, Ertzaintzak irain arrazisten eta indarkeria fisikoaren kasu gehiago jakinarazi ditu. Profil etnikoaren arabera geldialdien praktika orokorra polizia-kidegoek, erakundeek babestuta, migrazioa delituarekin lotzen jarraitzeko erabiltzen duten gutun bat da.

Migratutako pertsonen kriminalizazioak eraso arrazisten indarkeriazko egoeretan amaitzen du, eta horiek, arrazoirik gabe, isunetan edo poliziaren salaketa gurutzatuetan amaitzen dira. Azken egoera horretan, Guardiako Epaitegian poliziaren aurkako eraso fisikoagatik salaketa bat jartzen denean, poliziak kontra-adierazpen bat jarri du, normalean agintaritzari men ez egiteagatik. Polizia-kidegoek horrela babesten dira, eta erakunde horren barruan ez dago prebentzio-neurririk lanorduetan dagoen bitartean agente batek ere eraso arrazistarik ez egitea zaintzeko.

**“ERALDATUGIZARTE
ARRAZISTAK
ARRAZAKERIAREN
AURKA BAKARRIK
EGIN DAITEZKE.”.**

Hiru urtez jarraian, polizia-arrazakeria gure lurraldean migratutako, arrazializatutako eta ijitoen bizitzarako oztopo dela identifikatu eta aitortzen dugu. Arrazakeria instituzionalari buruz hitz egitea, arrazakeria bere egituraren parte gisa onartzen ez duen gizarte batean, eraldatzeko tresna bat da. Praktika eta ideia arrazistak maila instituzional guztietan ikusaraztea lehen urratsa da kulturen arteko eta justizia soziala duten gizarteak bermatzeko.

Bizkaiko SOS Arrazakerian, entzute aktiboan, interseksionalitatean, arrazaberdintasunean, aniztasunean eta pluraltasunean oinarrituta lan egiten dugu eta artikulatzen gara; zaintzan, horizontaltasunean eta arrazakeriaren aurkako borrokaren subjektu politikoak pertsona migratuak, arrazializatuak eta ijitoak direla aitortzean oinarrituta, eta pertsona zurienean dela zeregin kritikoa eta gogoetatsua.

Beste urte batez berresten dugu arrazakeriaren aurkako kontzientzia eragiteko eta sortzeko beharra arlo guztietan: maila pertsonalean, sozialean, politikoan, kulturean eta ekonomikoan. Bizitza prekarizatzen duen sistema arrazista, heteropatriarkala eta kapitalista arrakalatzekoa, bereziki migratutako, arrazializatutako eta ijitoen bizitzak. Sistema horrek milaka pertsonaren lana eta subalternizazioa ditu oinarri, arraza-markatzaileengatik.

Gizarte arrazistak arrazismoaren aurka eralda daitezke soilik. Pertsona batzuen arraza-markatzaileekiko nagusitasunari zilegitasuna ematen dioten ideiak eta ekintzak etengabe zalantzan jarri behar dira. Arrazakeriaren aurkakoa izatea etengabeko eta eguneroko prozesu bat da, gure heziketa jaso dugun arraza-kategoriak ez ikasteko.

Asamblea SOS Bizkaia

Autokudeaketa

Bizkaiko SOS arrazakerian autogestionatu egiten gara!

SOS-Racismo Bizkaiaiko kide diren pertsonen lan kolektiboari esker, arrazakeriari aurre egiten jarraitzen dugu egunez egun, eta arrazari dagokionez bidezkoa eta berdintasunezkoa den gizarte baten alde lan egiten. Gure elkartearen mantenu ekonomikoa gure bazkideen ekarpenen, dohaintzen eta erakunde publikoei aurkezten dizkiegun proiektu txiki batzuen arabera da.

Egiten ari garen ekintzekin jarraitzeko eta pertsona migratuen eta arrazializatuen lana sustatzen jarraitzeko, azken urtean forma eman diogu batzarreko lankideen laguntzarekin salgai jartzeko produktu batzuk sortzeko, diseinatzeko eta bultzatzeko ideari.

Non aurki daiteke?

→ Zirika! Herri Gunea

(Erronda Kalea, 12, Bilbo)

→ La Ilusa

(Hernani Kalea, 8, Bilbo)

→ Esaiguzu edo bisita gaitzazu!

(Lapurdi Hiribidea, 7, Bilbo)

Banatu nahi duzu? Kontaktatu gaitzazu! →

Lagundu nahi diguzu?

Bizkaiko SOS Arrazakeriako bazkide izan nahi duzu?

Esaiguzu edo bisita gaitzazu!

 Lapurdi Hiribidea, 7
48012, Bilbo

 +34 944 790 310

 bizkaia@sosracismo.eu

 sosracismobizkaia.org

¡Síguenos!

 @sosarrazakeriabiz

 @sosracismobiz

 @sosracismobizkaia

Eskerrik Asko
Gracias

شکرا

Mulțumesc
jëre-jëf

Thank you

Merci

Obrigado

Gràcies

谢谢

